

שימו לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

סוציולוגיה

הוראות

- א. משך הבחינה: שעתיים ורבע.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון	–	(שאלה אחת $12 \times$)	–	12 נקודות
פרק שני	–	(ארבעה סעיפים $11 \times$)	–	44 נקודות
פרק שלישי	–	(ארבעה סעיפים $11 \times$)	–	44 נקודות
סך הכול	–			100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות: יש לענות בתמצות ובבהירות ולהשתמש במושגים שנלמדו.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (12 נקודות)

קראו את הקטע שלפניכם, וענו על אחת מן השאלות 1–3 (12 נקודות).

מכירת חולצות ממותגות של קבוצות כדורגל נהייתה למקור הכנסה משמעותי עבור הקבוצות. אוהדי הקבוצות הרוכשים חולצות אלה לובשים אותן לא רק למשחקי כדורגל, אלא גם ביום־יום ולאירועים חברתיים.

YNET (22 במאי, 2022). בירן מכרה הכי הרבה חולצות, ריאל במקום השני. מערכת ONE. אוחזר מתוך: ynet.co.il [26/12/2023]

1. הסבירו לפי גופמן אחד מן המושגים האלה: הגדרת מצב אן ניהול רושם אן במה קדמית. הדגימו באמצעות הקטע את המושג שהסברתם.
2. הסבירו לפי בורדייה מהו הון תרבותי. ציינו שני סוגים של הון תרבותי, והדגימו אחד מן הסוגים באמצעות הקטע.
3. הסבירו שניים מן המושגים האלה: צריכה בלתי נלאית, צריכה מדומיינת, מובילי רשת, מרחבי צריכה. הדגימו כיצד אחד מן המושגים שהגדרתם בא לידי ביטוי בתרבות הצריכה בקרב בני נוער.

פרק שני (44 נקודות)

ענו על ארבעה סעיפים סך הכול מן השאלות 4-7 (לכל סעיף – 11 נקודות).

4. בטבלה שלפניכם מוצג ממוצע הזמן שמתבגרים מבלי בפעילויות פנאי שונות בשלושה מגזרים בישראל.

סוג הפעילות / מגזר	חינוך ממלכתי	חינוך ממלכתי-דתי	ערבי
גלישה באינטרנט	3.84	3.75	3.44
בילוי עם חברים	3.68	3.55	3.56
בילוי עם משפחה	3.44	3.45	3.94
פעילות כושר	3.28	3.11	3.06

כהן, א. ורומי, ש. (2014). הפנאי בקרב בני נוער בישראל. אוניברסיטת בר אילן, משרד החינוך. אוחזר מתוך: [28/12/2023] meyda.education.gov.il

א. הציגו שתי מסקנות העולות מן הטבלה בנוגע לפעילות הפנאי בקרב מתבגרים בישראל.

בססו את תשובתכם על נתונים מן הטבלה.

ב. הסבירו מהי רשת חברתית רופפת ומהי רשת חברתית צפופה.

הדגימו אחד מן המושגים באמצעות נתונים מן הטבלה.

5. מורים רבים מתנדבים במגוון מסגרות לאחר שעות העבודה. המורה ענבל היא אם חד-הורית שעסוקה בגידול בנה הקטן.

היא עובדת בשתי משרות, ולכן אין לה זמן פנוי להתנדב. בזמן האחרון ענבל מרגישה שחברותיה להוראה מותחות עליה ביקורת בסוגיה זו.

א. הסבירו מהי נורמה.

הדגימו באמצעות הפתיח מושג זה.

ב. הסבירו אחד מן המושגים האלה: קונפורמיות או סטייה.

הדגימו את המושג שהסברתם באמצעות הפתיח.

6. הילד בן שלוש, יש לו חום גבוה

הוא שוכב על הספה בבית הוריו

[...] כן, הוא בן שלוש, אבל עדיין לא יודע

מה יעשה כשיגמור את הצבא

מתוך השיר "מהרי נא", מאת אהוד בנאי ועמי רייס (2012). אופק אחב. הספרייה הלאומית, אוחזר מתוך: [02/01/2024] nli.org.il

א. הסבירו מהו מורטוריום.

הדגימו מושג זה באמצעות הפתיח.

ב. הסבירו מהי זהות תעסוקתית, והציגו שני גורמים שחוסמים זהות תעסוקתית.

7. אדם נכה שמתנייד באמצעות כיסא גלגלים נתקל בקשיי נגישות לנכים בכניסה למסעדה של רשת מפורסמת. ידיעה על כך פורסמה בעיתונות, ובעקבות זאת החליטה הרשת לקבוע כללים ברורים להנגשת כל מסעדותיה לנכים. מסעדות נוספות החליטו לאמץ יוזמה חשובה זו.
- א. הסבירו מהו קוד אתי ומהי חשיבותו לארגון.
הדגימו את תשובתכם באמצעות הפתיח.
- ב. הסבירו מהי קבוצת התייחסות.
הדגימו מושג זה באמצעות הפתיח.

שימו לב: המשך המבחן בעמוד הבא.

פרק שלישי (44 נקודות)

קראו את הקטע שלפניכם, וענו על ארבעה סעיפים סך הכול מן השאלות 8–11 (לכל סעיף – 11 נקודות).

שימו לב: בשתי שאלות מן הפרק יש שני סעיפים; בשתי שאלות אחרות מן הפרק יש שלושה סעיפים.

בני הנוער שעובדים כמתכנתים בהייטק: "החברים מפרגנים"

מעובד על פי: עוזיאל, ר. (2022, 10 ביוני). בני הנוער שעובדים כמתכנתים בהייטק: "החברים מפרגנים", מאקו, אוּחזר מתוך: mako.co.il [02/01/2024]
סמולסקי, ר., שחף, ט. (2023, 22 במאי). בזמן שמלצרתם: בני ה-18 שעושים 15 אלף שקל בחודש בהייטק, tech12, אוּחזר מתוך: tech12.co.il [02/01/2024]

בזמן שבני נוער רבים לומדים לבחינות הבגרות או עובדים בעבודות זמניות במלצרות, ברשתות מזון מהיר או בחנויות אופנה, יש מתבגרים שכבר עובדים כמתכנתים בחברות סטארט-אפ. בריאיון עם כמה מהם סיפרו בני הנוער באיזה גיל התחילו להימשך לעולם הטכנולוגי, איך מתייחסים אליהם בחברה שבה הם עובדים, ומה אומרים עליהם החברים.

דני מרעננה עדיין לא סיים את כיתה י"ב וכבר עובד בחצי משרה בחברת הייטק. הוא החל להתעניין בתכנות בגיל צעיר ולמד תכנות באופן עצמאי בעזרת קורסים באינטרנט. לפני כמה חודשים החל לעבוד בחברה שמפתחת תוכנה להתאמת תרופות לחולי סרטן על בסיס פענוח מידע ממוחשב. דני עובד בחברה בצוות פיתוח קוד, ועוזר בפיתוח, בחקר ובתיקון באגים בתוכנה. "עשיתי בגרות מורחבת במחשבים במגמת סייבר", אומר דני. "אני חושב שמי שרוצה יכול ללמוד תכנות ברמה גבוהה מהאינטרנט. בחיפוש גוגל פשוט אפשר למצוא תכנים טובים".

באחרונה צעירים רבים מביעים רצון ללמוד תכנות ולהשתלב בחברות הייטק. כמה מהם משתתפים בקורסים של חברות שונות, למשל מרום חי ג'ן, בת 14 מהוד השרון, שהחליטה לנצל את שעות הפנאי בתקופת הקורונה כדי ללמוד קורס של שנה וחצי בעיצוב ובניית אתרים. "הבנתי שגם בתיכון אלמד מחשבים ואלך למגמת הנדסת תוכנה. [...] אני חושבת שזה כבר לא תחביב, זה מקצוע. [...] אני רוצה לעבוד פעם-פעמיים בשבוע ולצבור ניסיון".

דני אומר כי הוא עובד במשרדי החברה פעמיים-שלוש בשבוע, ועובד גם מהבית. "בתקופה של בגרויות אני עובד קצת פחות והחברה מבינה את זה". בחברה מתייחסים אליו כמו למבוגר צעיר, אך הוא טוען שאינו מרגיש כך כלל.

הוא מספר על חבריו: "החברים שלי חושבים שזה מגניב שאני עובד. חלקם גם רוצים לעבוד והם לומדים תכנות ומה שצריך". כאשר שואלים אותו על השכר הוא עונה: "אני מעדיף שלא להתייחס לגבי המשכורת [...] אני לא עושה את זה בשביל הכסף. המטרה של החברה [לעזור לחולי סרטן] חשובה, וזה עוזר לי בתחום המקצועי להכיר אנשים חכמים שיש להם ניסיון וידע".

תמי רובין, שעוסקת בהשמת בני נוער בחברות הייטק, אומרת: "מדובר באנשים עם יכולות מאוד גבוהות ומשלמים להם עלויות מאוד הוגנות. עבור בני הנוער מדובר בהרבה מאוד כסף". נוסף על כך היא אומרת שיש בני נוער שכבר מחפשים יועץ השקעות כדי לממן את הכסף שצברו, ולעומתם יש בני נוער העוזרים בפרנסת הבית. רוב בני הנוער נתמכים על ידי ההורים, שמעורבים בתהליך העיצוב המקצועי ורכישת ההשכלה.

גור, רק בן 18, עומד לסיים לימודי תואר ראשון במדעי המחשב. הוא התחיל את הלימודים כבר בכיתה ט', וכיום הוא עובד בתור מהנדס תוכנה בחברת הייטק באזור השרון עד לגיוסו לצה"ל. הוא אומר: "יכולתי [...] לטייל בעולם ולשרוף כסף, אך החלטתי לעשות משהו שיקדם אותי ברמה אישית ומקצועית".

איך מגיבים החברים? "כל אחד עוסק בשלו – חלק במכונות, חלק עובדים. אבל כל החברים מפרגנים – הם מבינים שזה מגיע לי, אני עובד קשה בשביל להגיע לזה, לא שמישהו עושה לי הנחות".

על אף גילו הצעיר, הוא אומר שבחברה שבה הוא עובד מקבלים אותו באהבה. לדבריו של מייסד החברה שבה גור מועסק, "התפיסה שלנו היא שהעובדים הם השותפים החשובים ביותר לבנייה ולקידום החברה". יש בחברה הרבה עובדים צעירים בעלי ידע רב ויכולות גבוהות, חשיבה חדשנית והבנה מקצועית רחבה. לדבריו, "מדובר במהלך שמשתלם לשני הצדדים", מכיוון שהחברה מאפשרת לצעירים להשתלב בה ולצבור ניסיון בתחום המקצועי.

8. א. הסבירו מהי תרבות חומרית.
הביאו מן הקטע שתי דוגמאות לתרבות חומרית.
- ב. הסבירו מהו סוכן חיברות.
הדגימו באמצעות הקטע סוכן חיברות אחד.
9. א. הסבירו מהי קבוצת השווים.
הדגימו באמצעות הקטע שניים מתפקידיה.
- ב. הציגו שני מאפיינים של תעסוקת בני נוער.
הדגימו באמצעות הקטע אחד מן המאפיינים של תעסוקת בני נוער.
- ג. הציגו שני מאפיינים של בני הדור Z בשוק העבודה.
הדגימו באמצעות הקטע מאפיין אחד של בני הדור Z.
10. א. הסבירו מהו ערך, והציגו ערך אחד שבא לידי ביטוי בקטע.
מהי חשיבותו של ערך זה? נמקו את תשובתכם.
- ב. הסבירו והדגימו באמצעות הקטע את המושג איש שוליים.
11. א. הסבירו את המושג זהות משנה.
הדגימו שתי זהויות משנה של אחת מן הדמויות בקטע.
- ב. הסבירו מהי משרה איכותית.
הדגימו באמצעות הקטע שני מאפיינים של עבודה איכותית המתייחסים למשרות של המתבגרים בהיי־טק.
- ג. ציינו שני סוגי פנאי.
איזה סוג פנאי בא לידי ביטוי בקטע? הדגימו את תשובתכם.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך